

Mit jelent az, hogy "protestáns"?

Riemer ROUKEMA; translator/fordította: TUNYOGI Lehel. English below.

Published in: *Üzenet. Az Erdélyi Református Egyházkerület Gyülikezeti Lapja* 12, 20 (2001 október 15.), 5. old.

A modern nyelvek ismerői mind tudják, hogy mit jelent a "protestálni" főnévi igenév, vagy ennek- a megfelelői. A "testál" igéhez csatlakozó "pro-" prepozíció jelentése (mint "valamivel szemben") általában egy nagyon hangsúlyos negatív jelleget kölcsönöz annak a szónak, amelyikhez kapcsolódik. Valaki "protestál"-hat, tehát tiltakozhat a háborúval, igazságtalansággal, korrupcióval, erkölcsi lazasággal, a feslettséggel szemben a keresztyén hitvallásra hivatkozva, de mégis a kifejezés általánosan használt jelentése nem egyezik meg a szó eredeti értelmével.

Ama ténynek a tisztázására, hogy a "protestálni" eredetileg más jelentéssel bírt, mint a manapság megszokott értelme, főképpen azért fontos, mert a "protestáns" kifejezés átkerült a magyar nyelvbe is, és a hétköznapi magyar szóhasználatban is félreértelmezhető. Ugyanis "protestáns"-t gyakran úgy értik, mint "tiltakozó"-t; mint aki tiltakozik például a katolikus egyházzal és annak tanításaival, meggyozódéseivel - például Szuz Mária és a szentek imáadásával, vagy a pápa és a bíborosok befolyásos hatalmával - szemben.

Mindamellet, hogy a "protestánsok" valóban tiltakoztak, mégis a "protestál" szó nem valami negatív előjelű kifejezés, hanem - éppen ellenkezőleg - pozitív, vagy semleges jellegű ige. Eredete a latin *protestari*-ban található, melyből világosan kitűnik, hogy a *pro-* azt jelenti, hogy (valami-, vagy valaki)ért, érdekében. Tehát a "protestál" eredetileg azt jelenti, hogy "valami, vagy valaki érdekében tanúsítani, tanúbizonytságot tenni" vagy semlegesebb értelme szerint: "ünnepélyesen kijelenteni; kinyilatkozni".

Akkor, amikor Luther 1518-ban a *Resolutionest*, az 1517. október 31-én kifüggesztett 95 tételét magyarázó iratát fogalmazta meg, azzal kezdte a nyilatkozatát, hogy: *Protestor...* ("Protestálok..."), de ezzel semmi ellenkezőt nem akart mondani azokkal szemben, amik a Szentírásban, az egyházatyáknál, az egyházi törvényekben, vagy a pápai határozatokban megíratnak. A Genfi Hitvallás (1536) is azzal kezdődik, hogy: "Először is kinyilvánítjuk (*nous protestons*), hogy a mi hitünk és vallásunk szabályai, melyeket követünk csakis a Szentírásban foglaltakhoz igazodnak." A reformátorok nagyon sok ehhez hasonló iratukban "protestáltak", abban az értelemben, hogy az Evangélium bizonyágtétele mellett, illetve javára "nyilatkoztak", "tanúskodtak".

De mindentől függetlenül, a "protestál" mai értelemben használt jelentése sem volt idegen a reformáció mozgalmának idején. Például a speyeri birodalmi gyűlés lutheránus résztvevői 1529-ben egy *protestatió*t nyújtottak be, amelyben a reformációval szembeni viszonylagosan toleráns magatartás (melyet ugyanaz a birodalmi gyűlés határozott el 1526-ban) visszavonása ellen tiltakoztak. De ez a *protestatio* sem maga a katolikus egyház ellen szólt, hanem a speyeri birodalmi gyűlésnek egy olyan politikai határozata ellen, amely a reformáció elnyomását szorgalmazta.

Ennek nyomán a reformáció híveit "protestánsoknak" minősítették. De ez a megnevezés nem jelent mást, mint az Evangélium bizonyágtétele mellett kiállást a katolikus egyház reformálásának javára, és az ezt meggátolni próbáló korabeli politikai ellenkezés leküzdését.

Bár a jövőben is elkerülhetetlen lesz a "protestánsok" megbélyegzettsége amiatt, hogy a "protestáns"-t ezután is a "tiltakozó"-val fogják azonosítani, mégis fontosnak látszik, hogy legalább maguk a protestánsok legyenek tisztában a "protestáns" mivolt eredeti értelmével: vagyis azzal, hogy a protestánsok nem a katolikus egyház ellen tiltakoznak, hanem a Jézus Krisztus evangéliumáért szállnak síkra, mely küzdelem ma sem vesztette el a maga örök érvényű szükségességét.

The original meaning of 'Protestant'

Everyone who knows either English, German, French, Romanian, Russian, or Dutch (to mention just a few languages), knows the modern sense of the verb 'to protest', or its equivalents. The preposition which belongs to this verb is 'against', which implies that 'to protest' usually has a negative sense. One can protest against a war, against injustice, against corruption, against pollution, against abuse of children, or against laxity with regard to the Christian confession. However, in spite of this generally accepted meaning of the word 'protest', this is not its original sense.

The fact that 'to protest' originally had another connotation is especially important with regard to the designation 'Protestant', which has also been included into the Hungarian language. From this designation it seems clear that 'Protestants' are against something: against the Roman Catholic Church, and against the religious practice of this church. Some main themes Protestants generally do not agree with, are, e.g., the veneration of the virgin Mary and of the saints, and the high and very influential position of the pope and the cardinals.

Nevertheless, the original meaning of 'to protest' is not negative but positive, or neutral. The word is derived from the Latin *protestari*, and it is clear that *pro* means 'for', 'in favour of'. So this word means: 'to give evidence in favour of', or also, more neutrally: 'to declare solemnly'. When in 1518 Luther wrote his *Resolutiones* as a clarification of his 95 theses of 31 October 1517, he declares ('I protest', *protestor*) that he did not want to say anything else than what is said in the Holy Scriptures, by the Church Fathers, ecclesiastical law and the decrees of the popes. The beginning of the Confession of Geneva, of 1536, reads: 'First of all we declare (*nous protestons*) that for the rule of our faith and religion we want to follow the unique Scripture'. In this vein there are many texts in which the reformers use the word 'to protest' in the sense of 'to declare', since they wanted to testify in favour of the Gospel.

However, the modern sense of 'to protest' was not totally absent in the time of the Reformation. For example, the lutheran members of the Diet [Reichstag, országgyűlés] of Spiers submitted a *protestatio* in 1529, in which they protested against the abolition of the relative tolerance towards the Reformation which had been decided by the same Diet in 1526. So, this *protestatio* was not a protest against the Roman Catholic Church as such, but against a political decision of the Diet of Spiers which should lead to suppress the Reformation! Gradually the adherents of the Reformation were designated as 'Protestants'. This meant that these people protested in favour of the Gospel, in favour of a Reformation of the Roman Catholic Church, and against the political intolerance which they had to face.

Although also in the future the term 'Protestants' will inevitably be connected with the general sense of the verb 'to protest', it is important enough that the Protestants themselves know about the original sense of this word. As Protestants, we are not primarily against the Roman Catholic Church, but *for* the Gospel of Jesus Christ, which contains answers to many of our actual needs and questions.

Riemer Roukema

Sources:

J.N. Bakhuizen van den Brink, *Protestantse pleidooien* I, Kampen 1962, 71-74

W.J. Kooiman, *Luther. Zijn weg en werk*, Amsterdam 1959, 134